# การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

# THE PARTICIPATION OF PARENTS IN LEARNERS' DEVELOPMENT OF MITMUANCHON CHIANG MAI, CHIANG DAO DISTRICT, CHIANG MAI

ประทุมพร น้อยทู[1*] และ กุลชลี จงเจริญ[2]

Pratoomporn Noitoo[1*] and Koolchalee Chongcharoen[2]

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 9/9 หมู่ 9 ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120[1,2]

Sukhothai Thammathirat Open University, 9/9 M.9, Bangpood Sub-district, Pakkret District, Nonthaburi Province 11120[1,2]

[*]Corresponding author E-mail: parwn77.ses@gmail.com

(Received: Jun 22, 2018; Revised: Nov 27, 2018; Accepted: Nov 30, 2018)

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนที่มีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกัน และ (3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 183 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาความถี่และค่าร้อยละผลการวิจัยปรากฏว่า (1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมา ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามอาชีพ รายได้ และชนเผ่า ในภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองมีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกัน และ (3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้ การพัฒนาบุตรหลานให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญ

---

*[1] นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*

*[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*

ประโยชน์ที่โรงเรียนจัดขึ้นโดยให้การสนับสนุนด้านแรงงาน งบประมาณ อาหารและเครื่องดื่ม หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น การเอาใจใส่และตรวจสอบการบ้านของบุตรหลานทุกวัน สอนและให้กำลังใจหรือขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่สามารถสอนได้ การเข้าไปมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น และร่วมวางแผนพัฒนาบุตรหลานและการสนับสนุนให้บุตรหลานมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำประโยชน์แก่ชุมชน

**คำสำคัญ:** การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, การพัฒนาผู้เรียน, โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่

## ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study the participation of parents in learners' development; 2) to compare the parental participation classified by their occupation, income, and tribe; and 3) to study guidelines for the parent's participation in learners' development.The samples consisted of 183 parents at Mit Muanchon Chiang Mai School in the 2015 academic year. The research instrument was a rating–scale questionnaire, with reliability coefficient of 0.96. The quantitative data were statistically analyzed for frequency, percentage, mean, standard deviation, and one–way analysis of variance; while the qualitative data were analyzed by the content analysis.

The research findings showed that (1) both overall and individual aspects of parents' participation in learners' development were rated at the high level, with the aspects receiving the top rating mean being those of parenting, followed by those of communicating, learning at home, and decision making respectively. (2) In general, the participation of the parents in learners' development revealed that the participation of those with different occupations, incomes and tribes was not significantly different at the .05 level. 3) The guidelines for the parent's participation in learners' development were as follows. The parents should develop children to help themselves. The school should add data communication channels on children's behavior between parents and schoolteachers. The parents should participate in school activities by providing labor force, money, food and drink or required materials. The parents should pay more attention to children's homework. The parents should share their opinions or comments on their children development planning with the teachers and the parents should encourage their children to get involved in community development activities.

**KEYWORDS:** Parents' Participation, Learners' Development, MitMuanchon Chiang Mai School

## บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคน ให้มีความรู้ความสามารถ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต เป็นรากฐานในการสร้างสรรค์ความเจริญและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น นอกจากบุคลากรในสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องช่วยกันส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถแล้ว ผู้ปกครองเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จทางการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในมาตรา 9(6) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน ต้องเข้ามามีหน้าที่และรับผิดชอบต่อกระบวนการจัดการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 24(6) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยให้สถานศึกษา มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ให้ความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองจะต้องร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (อภิชาต การิกาญจน์, 2552) นอกจากนี้สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2550) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ของการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และมุ่งเน้นว่าช่วยส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นการประกันคุณภาพให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการศึกษาของชาติ

ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนในทุกด้าน นอกจากนี้ Epstein (1995) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 6 แบบ ซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู เน้นให้ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานให้ถูกต้องเหมาะสม จัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทุกด้าน การสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนระหว่างบ้านและโรงเรียนอย่างถูกต้อง การอาสาสมัครเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามกำลังและความสามารถ การจัดการเรียนรู้ที่บ้านเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก การตัดสินใจ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมกับชุมชน คือ การที่ผู้ปกครองเป็นผู้ประสานงาน

ให้โรงเรียน ผู้ปกครองชุมชน และนักเรียนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และร่วมกันระดมทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน

โรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา และความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยทางโรงเรียนได้มีการจัดโครงการ และกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียนที่หลากหลายแต่จากการสังเกตและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่ายังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในหลายด้าน เช่น การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น (ตัวแทนครู, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2559; ตัวแทนผู้ปกครอง, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2559; ตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2559) ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าว อาจส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนที่แสดงออกในหลายด้าน ยังขาดระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และความเหมาะสม ซึ่งโรงเรียนไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าเมื่ออยู่ที่บ้านผู้ปกครองได้ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานมากน้อยเพียงใด กิจกรรมและการบริการทางด้านวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้นมีส่วนช่วยหรือก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือไม่ อีกทั้งโรงเรียนควรจะคำนึงถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมหรือการบริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างไรให้มีความเหมาะสม

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งจะสามารถนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนและเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการร่วมกันแก้ไขปรับปรุงพัฒนานักเรียน และพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาวจังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกัน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

## สมมติฐานการวิจัย

ผู้ปกครองที่มีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกัน

## วิธีดำเนินการวิจัย

**ประชากร**

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสิ้น 344 คน

**กลุ่มตัวอย่าง**

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2558 ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง 183 คน จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Random Sampling และสุ่มอย่างง่าย Sample Random Sampling)

**เครื่องมือการวิจัย**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบ ถาม ประกอบด้วย อาชีพ รายได้ และชนเผ่า มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check–list) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open–Ended) จำนวน 6 ข้อ

**การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ**

1. ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามตามประเด็นการศึกษาวิจัย ตามแนวทฤษฎี ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย

3. นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมตามกรอบแนวคิด แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง โดยพบว่า แบบสอบถามมีค่าความตรง

ด้านเนื้อหาในแต่ละข้อ อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ทดลองใช้กับผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน นำมาคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบรัค (Cronbach) โดยพบว่าแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาวิจัย เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

**การเก็บรวบรวมข้อมูล**

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 183 ฉบับ และมีทีมงานนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวน 30 วัน ได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจคัดเลือกความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 100

**การวิเคราะห์ข้อมูล**

ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานหาความถี่ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) และการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาความถี่และค่าร้อยละ

## ผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ มีผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

**1. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน มีผลการศึกษา ดังนี้**

**ตารางที่ 1** ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวม

| การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน | ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ | ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | การแปลผล | ลำดับที่ |
|---|---|---|---|---|
| 1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู | 4.15 | 0.62 | มาก | 1 |
| 2. ด้านการสื่อสาร | 4.10 | 0.73 | มาก | 2 |
| 3. ด้านการอาสาสมัคร | 3.13 | 0.83 | ปานกลาง | 5 |
| 4. ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน | 4.04 | 0.74 | มาก | 3 |
| 5. ด้านการตัดสินใจ | 2.62 | 1.06 | ปานกลาง | 6 |
| 6. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน | 3.90 | 0.79 | มาก | 4 |
| **รวมเฉลี่ย** | **3.66** | **0.79** | **มาก** | |

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดู รองลงมาได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการเรียนรู้ที่บ้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการตัดสินใจ และผลการศึกษาในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

**ด้านการอบรมเลี้ยงดู** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้มีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น ให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการช่วยดูแลให้บุตรหลานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบอยู่เสมอ

**ด้านการสื่อสาร** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลาน ที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่อง

**ด้านการอาสาสมัคร** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การเสียสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ

**ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน และฝึกให้บุตรหลานรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งหน้าที่ในการเรียนและหน้าที่ในการทำงานตามความเหมาะสม

**ด้านการตัดสินใจ** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมประชุมตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

**ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน

**2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน จำแนกตามอาชีพ รายได้ และชนเผ่า มีผลการศึกษา ดังนี้**

**ตารางที่ 2** ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามอาชีพ

| การมีส่วนร่วม | รับจ้าง | | เกษตรกร | | ค้าขาย | | แปลผล |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | $\bar{X}$ | S.D. | $\bar{X}$ | S.D. | $\bar{X}$ | S.D. | |
| ด้านการอบรมเลี้ยงดู | 3.92 | 0.36 | 4.12 | 0.33 | 4.32 | 0.28 | มาก |
| ด้านการสื่อสาร | 3.87 | 0.51 | 4.11 | 0.46 | 4.21 | 0.40 | มาก |
| ด้านการอาสาสมัคร | 2.98 | 0.41 | 3.16 | 0.41 | 3.18 | 0.34 | ปานกลาง |
| ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน | 3.93 | 0.53 | 4.05 | 0.36 | 4.06 | 0.39 | มาก |
| ด้านการตัดสินใจ | 2.63 | 0.78 | 2.64 | 0.83 | 2.56 | 0.77 | ปานกลาง |
| ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน | 3.73 | 0.44 | 3.93 | 0.43 | 3.93 | 0.40 | มาก |
| **รวม** | 3.51 | 0.50 | 3.67 | 0.47 | 3.71 | 0.4 3 | มาก |

**ตารางที่ 3** เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนจำแนกตามอาชีพ

| การมีส่วนร่วม | แหล่งความแปรปรวน | SS | df | MS | F | Sig. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| ด้านการอบรมเลี้ยงดู | ระหว่างกลุ่ม | 3.182 | 2 | 1.591 | 15.095 | .000* |
| | ภายในกลุ่ม | 18.973 | 180 | .105 | | |
| | รวม | 22.156 | 182 | | | |
| ด้านการสื่อสาร | ระหว่างกลุ่ม | 2.228 | 2 | 1.114 | 5.393 | .005* |
| | ภายในกลุ่ม | 37.177 | 180 | .207 | | |
| | รวม | 39.405 | 182 | | | |
| ด้านการอาสาสมัคร | ระหว่างกลุ่ม | 1.463 | 2 | .732 | 4.685 | .010* |
| | ภายในกลุ่ม | 28.112 | 180 | .156 | | |
| | รวม | 29.575 | 182 | | | |
| ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน | ระหว่างกลุ่ม | .393 | 2 | .197 | 1.214 | .299 |
| | ภายในกลุ่ม | 29.137 | 180 | .162 | | |
| | รวม | 29.531 | 182 | | | |
| ด้านการตัดสินใจ | ระหว่างกลุ่ม | .203 | 2 | .102 | .156 | .856 |
| | ภายในกลุ่ม | 117.501 | 180 | .653 | | |
| | รวม | 117.705 | 182 | | | |

**ตารางที่ 3** (ต่อ)

| การมีส่วนร่วม | แหล่งความแปรปรวน | SS | df | MS | F | Sig. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน | ระหว่างกลุ่ม | 1.009 | 2 | .505 | 2.843 | .061 |
| | ภายในกลุ่ม | 31.952 | 180 | .178 | | |
| | รวม | 32.961 | 182 | | | |
| **รวม** | **ระหว่างกลุ่ม** | .001 | 2 | .000 | .000 | 1.000 |
| | **ภายในกลุ่ม** | 252.731 | 180 | 1.404 | | |
| | **รวม** | 252.732 | 182 | | | |

**< .05*

จากตารางที่ 2 และ 3 พบว่าผู้ปกครองมีอาชีพ รายได้ และชนเผ่าต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในปัจจัยด้านอื่นพบว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร และด้านการอาสาสมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้าง อาชีพเกษตรกร และอาชีพค้าขายมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

**ตารางที่ 4** ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามรายได้

| การมีส่วนร่วม | –3,000 – 6,000 | | 6,001 – 9,000 | | 9,001 – +12,000 | | แปลผล |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | $\bar{X}$ | S.D. | $\bar{X}$ | S.D. | $\bar{X}$ | S.D. | |
| ด้านการอบรมเลี้ยงดู | 3.90 | 0.33 | 4.20 | 0.32 | 4.36 | 0.22 | มาก |
| ด้านการสื่อสาร | 3.99 | 0.51 | 4.05 | 0.46 | 4.28 | 0.37 | มาก |
| ด้านการอาสาสมัคร | 3.00 | 0.48 | 3.21 | 0.34 | 3.16 | 0.36 | ปานกลาง |
| ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน | 4.01 | 0.58 | 4.05 | 0.38 | 4.04 | 0.37 | มาก |
| ด้านการตัดสินใจ | 2.61 | 0.83 | 2.68 | 0.77 | 2.53 | 0.82 | ปานกลาง |
| ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน | 3.81 | 0.46 | 3.97 | 0.41 | 3.91 | 0.39 | มาก |
| **รวม** | **3.55** | **0.53** | **3.69** | **0.45** | **3.71** | **0.42** | **มาก** |

**ตารางที่ 5** ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามรายได้

| การมีส่วนร่วม | แหล่งความแปรปรวน | SS | df | MS | F | Sig. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| ด้านการอบรมเลี้ยงดู | ระหว่างกลุ่ม | 6.075 | 2 | 3.037 | 33.998 | .000* |
| | ภายในกลุ่ม | 16.081 | 180 | .089 | | |
| | รวม | 22.156 | 182 | | | |
| ด้านการสื่อสาร | ระหว่างกลุ่ม | 2.568 | 2 | 1.284 | 6.273 | .002* |
| | ภายในกลุ่ม | 36.837 | 180 | .205 | | |
| | รวม | 39.405 | 182 | | | |
| ด้านการอาสาสมัคร | ระหว่างกลุ่ม | 1.443 | 2 | .721 | 4.615 | .011* |
| | ภายในกลุ่ม | 28.132 | 180 | .156 | | |
| | รวม | 29.575 | 182 | | | |
| ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน | ระหว่างกลุ่ม | .060 | 2 | .030 | .185 | .831 |
| | ภายในกลุ่ม | 29.470 | 180 | .164 | | |
| | รวม | 29.531 | 182 | | | |
| ด้านการตัดสินใจ | ระหว่างกลุ่ม | .723 | 2 | .361 | .556 | .574 |
| | ภายในกลุ่ม | 116.982 | 180 | .650 | | |
| | รวม | 117.705 | 182 | | | |
| ด้านการมีส่วนร่วมกับ | ระหว่างกลุ่ม | .854 | 2 | .427 | 2.394 | .094 |
| ชุมชน | ภายในกลุ่ม | 32.107 | 180 | .178 | | |
| | รวม | 32.961 | 182 | | | |
| **รวม** | **ระหว่างกลุ่ม** | **6.725** | **2** | **3.362** | **2.460** | **.088** |
| | **ภายในกลุ่ม** | **246.007** | **180** | **1.367** | | |
| | **รวม** | **252.732** | **182** | | | |

จากตารางที่ 4 และ 5 พบว่าผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการเรียนรู้ที่บ้านด้านการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในปัจจัยด้านอื่นพบว่าผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการสื่อสารและด้านอาสาสมัครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง ต่ำกว่า 3,000–6,000 บาท ระหว่าง 6,001–9,000 บาท และระหว่าง 9,001–12,000 ขึ้นไป มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

**ตารางที่ 6** ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามชนเผ่า

| การมีส่วนร่วม | ชนเผ่าม้ง | | ชนเผ่าลีซู | | ชนเผ่าลาหู่ | | แปลผล |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | $\bar{X}$ | S.D. | $\bar{X}$ | S.D. | $\bar{X}$ | S.D. | |
| ด้านการอบรมเลี้ยงดู | 4.23 | 0.30 | 4.17 | 0.36 | 3.83 | 0.33 | มาก |
| ด้านการสื่อสาร | 4.15 | 0.42 | 4.05 | 0.55 | 3.98 | 0.49 | มาก |
| ด้านการอาสาสมัคร | 3.19 | 0.35 | 2.99 | 0.53 | 3.10 | 0.36 | ปานกลาง |
| ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน | 4.07 | 0.37 | 3.97 | 0.4 | 4.00 | 0.46 | มาก |
| ด้านการตัดสินใจ | 2.52 | 0.71 | 3.04 | 0.95 | 2.43 | 0.72 | ปานกลาง |
| ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน | 3.88 | 0.41 | 3.97 | 0.50 | 3.88 | 0.37 | มาก |
| **รวม** | **3.67** | **0.43** | **3.70** | **0.55** | **3.54** | **0.45** | **มาก** |

**ตารางที่ 7** เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนจำแนกตามชนเผ่า

| การมีส่วนร่วม | แหล่งความแปรปรวน | SS | df | MS | F | Sig. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| ด้านการอบรมเลี้ยงดู | ระหว่างกลุ่ม | 4.089 | 2 | 2.045 | 20.371 | .000* |
| | ภายในกลุ่ม | 18.067 | 180 | .100 | | |
| | รวม | 22.156 | 182 | | | |
| ด้านการสื่อสาร | ระหว่างกลุ่ม | .805 | 2 | .403 | 1.878 | .156 |
| | ภายในกลุ่ม | 38.599 | 180 | .214 | | |
| | รวม | 39.405 | 182 | | | |
| ด้านการอาสาสมัคร | ระหว่างกลุ่ม | 1.245 | 2 | .622 | 3.954 | .021* |
| | ภายในกลุ่ม | 28.331 | 180 | .157 | | |
| | รวม | 29.575 | 182 | | | |
| ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน | ระหว่างกลุ่ม | .322 | 2 | .161 | .991 | .373 |
| | ภายในกลุ่ม | 29.209 | 180 | .162 | | |
| | รวม | 29.531 | 182 | | | |
| ด้านการตัดสินใจ | ระหว่างกลุ่ม | 9.412 | 2 | 4.706 | 7.822 | .001* |
| | ภายในกลุ่ม | 108.293 | 180 | .602 | | |
| | รวม | 117.705 | 182 | | | |

**ตารางที่ 7** (ต่อ)

| การมีส่วนร่วม | แหล่งความแปรปรวน | SS | df | MS | F | Sig. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน | ระหว่างกลุ่ม | .273 | 2 | .137 | .752 | .473 |
| | ภายในกลุ่ม | 32.687 | 180 | .182 | | |
| | รวม | 32.961 | 182 | | | |
| **รวม** | **ระหว่างกลุ่ม** | **5.080** | **2** | **2.540** | **1.846** | **.161** |
| | **ภายในกลุ่ม** | **247.652** | **180** | **1.376** | | |
| | **รวม** | **252.732** | **182** | | | |

**< .05*

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาในปัจจัยด้านอื่น พบว่า ผู้ปกครองที่มีชนเผ่าแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร และด้านการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองที่เป็นชนเผ่าม้ง ชนเผ่าลีซู ชนเผ่าลาหู่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

**3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่** จากผลการศึกษา พบว่าผู้ปกครองนักเรียนได้เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในพัฒนาผู้เรียน จำแนกเป็น 6 ด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้

3.1ด้านการอบรมเลี้ยงดู พบว่า แนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ ช่วยพัฒนาบุตรหลานให้สามารถช่วย เหลือตนเองได้

3.2 ด้านการสื่อสาร พบว่าแนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ ใช้ช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ปกครองและครูประจำชั้น ผ่านเครื่องมือสื่อสารและผ่านเครือข่ายออนไลน์

3.3 ด้านการอาสาสมัคร พบว่า แนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น

3.4 ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน พบว่า แนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ เอาใจใส่และตรวจสอบการบ้านของบุตรหลานทุกวัน คอยสอนและให้กำลังใจ

3.5 ด้านการตัดสินใจ พบว่า แนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ เข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมวางแผนพัฒนาบุตรหลานของตนเองร่วมกับครูที่ปรึกษา

3.6 ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน พบว่าแนวทางที่มีค่าร้อยละสูงสุด ได้แก่ สนับสนุนและพาบุตรหลาน เข้าไปมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนอยู่เสมอ

## อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 6 ด้าน

**1. ด้านการอบรมเลี้ยงดู** พบว่าภาพรวมในด้านการอบรมเลี้ยงดูอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานให้มีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยและระดับชั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งต้องออกไปทำงานตั้งแต่เช้ามืดและกลับบ้านในเวลาค่ำ จึงต้องการฝึกให้บุตรหลานสามารถดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ และรับผิดชอบงานต่าง ๆ ภายในบ้านได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวรรณ สารกิจปรีชา (2554) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการเลี้ยงดูเด็กอยู่ในระดับมาก

**2. ด้านการสื่อสาร** พบว่าภาพรวมในด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ของครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุตรหลานที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองเห็นความสำคัญของข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ของครอบครัวว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุตรหลานของตนเอง (วิวรรณ สารกิจปรีชา, 2554)

**3. ด้านการอาสาสมัคร** พบว่าภาพรวมในด้านการอาสาสมัครอยู่ในระดับปานกลางและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการเสียสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นอยู่เสมอที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เป็นโอกาสที่ตนเองจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานตามกำลังและความสามารถ และถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องเข้าร่วมกับทางโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัยของมูฮัมหมัดนาซีรีน โต๊ะลู (2558) พบว่าการเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการอาสาช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาผู้เรียน

**4. ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน** พบว่าภาพรวมในด้านการเรียนรู้ที่บ้านอยู่ในระดับมากและข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการฝึกให้บุตรหลานรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งหน้าที่ในการเรียนและหน้าที่ในการทำงานตามความเหมาะสมและจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว รวมถึงช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานสามารถดูแลรับผิดชอบตนเองได้ และเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งในช่วงเวลาหลังเลิกงาน จะเป็นช่วงเวลาที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะมีโอกาสช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ของบุตรหลานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำร่วมกัน (ฐิตินันท์ ทองอยู่ และสุริยะ เจียมประชานรากร, 2557)

**5. ด้านการตัดสินใจ** พบว่าภาพรวมในด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือการร่วมเป็นกรรมการหรือร่วมประชุมตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อเข้าร่วมการประชุมรับทราบ ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุตรหลานของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของสราวดี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุทธ (2554) พบว่า การที่ผู้ปกครองร่วมประชุมกับโรงเรียนทุกครั้ง และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทุกครั้งที่โรงเรียนเปิดโอกาสจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาผู้เรียน

**6. ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน** พบว่าภาพรวมในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นความสำคัญ และต้องการให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้อาวุโสของชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมถ่ายทอด ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะอาชีพต่าง ๆ รวมถึงความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Amenu–Tekaa (1988) ที่พบว่าการจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและเป็นการจัดการศึกษาที่สามารถสนองตอบความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอาชีพรายได้ และชนเผ่าต่างกัน จากการศึกษาพบประเด็นการอภิปรายดังนี้

**ด้านอาชีพ** พบว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง มีระดับการส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกร และอาชีพค้าขาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่มั่นคง ไม่มีหลักแหล่งในการทำมาหากิน จึงให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูบุตรหลานไม่มากเท่าที่ควร และผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากอาชีพค้าขาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับราคาผลิตผลทางการเกษตร ซึ่งอาจมีรายได้ที่ต่ำกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย ซึ่งมีกิจการร้านค้าเป็นของตนเอง โดยอาจมีผลต่อการจัดเตรียมปัจจัยพื้นฐาน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่บุตรหลาน และเนื่องจากลักษณะหรือรูปแบบของการทำงานที่แตกต่างกัน จึงส่งผลต่อความคาดหวังหรือวิธีการในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2546) ที่กล่าวว่า อาชีพของผู้ปกครองส่งผลต่อการเลี้ยงดูลูก พ่อแม่ที่มีอาชีพค้าขายจะอยู่ท่ามกลาง

บรรยากาศที่มีการแข่งขันตลอด ลูกจะมีโอกาสได้ช่วยงานพ่อแม่ ทำให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี และมีทักษะความสามารถมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่น

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านของการสื่อสารแตกต่างจากอาชีพเกษตรกรและอาชีพค้าขาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่รายได้หลักมาจากนายจ้าง หากมีการหยุดงานเพื่อร่วมประชุมหรือเข้าพบครูประจำชั้นตามที่โรงเรียนนัดหมาย อาจจะทำให้สูญเสียรายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว จึงทำให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพมากกว่าการสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับทางโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์ (2554) พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่าทุกอาชีพมีข้อจำกัดที่ต้องเข้าทำงานเป็นเวลา และเวลาหยุดงานต้องมีการแจ้งล่วงหน้า หรือหาคนที่สามารถทำงานแทนได้ ไม่เช่นนั้นอาจทำให้งานเสียหายด้วยหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้

ในขณะเดียวกันผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังพบอีกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้างมีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการอาสาสมัครแตกต่างจากอาชีพเกษตรกรและอาชีพค้าขาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่ไม่ได้มีแหล่งทำกินหรือกิจการเป็นของตนเอง ต้องทำงานเพื่อรับค่าตอบแทนจากนายจ้าง หากขาดงานหรือหยุดงานอาจจะมีผลกระทบต่อรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว หรืออาจจะไม่มีความสะดวกในการเดินทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ กรทอง (2552) พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน และพบปัญหาว่าผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วม เนื่องจากต้องทำงาน ปัญหาด้านการเงิน และไม่ได้รับเอกสาร

**ด้านรายได้** พบว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000–6,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001–9,000 บาท และ 9,001–12,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองที่มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000–6,000 บาท เป็นรายได้ของผู้ปกครองที่มีฐานะค่อนข้างยากจน ซึ่งรายได้อาจจะไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว อาจส่งผลต่อการจัดเตรียมด้านโภชนาการ สุขอนามัย รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ไม่เพียงพอ และผลการศึกษายังพบอีกว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001–9,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 9,001–12,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากรายได้ของผู้ปกครองที่มีความแตกต่างกันอาจมีผลต่อทัศนคติและวิธีการในการเลี้ยงดูบุตรหลานที่แตกต่างกัน ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่าอาจมีความพร้อมในการจัดเตรียมปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานได้มากกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธรรม นันทมงคลชัย

(2559) ที่กล่าวว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้ที่เพียงพอ จะมีความพร้อมในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และมีโอกาสทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงกว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

ในขณะเดียวกันผลการวิเคราะห์ข้อมูล ยังพบว่า ในด้านของการอาสาสมัครผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000–6,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอาสาสมัครแตกต่างจากผู้ปกครองที่มีรายได้ระหว่าง 6,001–9,000 บาท และ 9,001–12,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองที่มีรายได้ ต่ำกว่า 3,000–6,000 บาท ส่วนใหญ่อาจกังวลว่าจะมีรายได้ไม่เพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว จึงต้องทำงานมากขึ้นจึงไม่ได้ให้ความสำคัญของการอาสาสมัครเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ส่วนผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่าอาจมีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอาสาสมัครร่วมกับโรงเรียนในด้านที่มีความถนัดและมีความสะดวกมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี ไชยสลี (2559) พบว่า ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีฐานะทางการเงินดี มั่นคง มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน โดยอาสาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในเรื่องที่ตนถนัด

**ด้านชนเผ่า** พบว่าผู้ปกครองชนเผ่าม้งมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองทั้งสองชนเผ่ามีค่านิยมหรือวิธีการในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากประเพณี วัฒนธรรม หรือความเชื่อที่สืบทอดกันมาของแต่ละชนเผ่า และอาจเป็นเพราะปัจจัยภายนอกในด้านอื่น ๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ หรืออาชีพของผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งผู้ปกครองชนเผ่าม้งส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่ เพราะชนเผ่าม้งมีความสามารถในการค้าขายและมีร้านค้าหรือกิจการเป็นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมัย สุทธิวรรณ (2541) กล่าวไว้ว่าชนเผ่าม้งเป็นกลุ่มชนที่มีขยันขันแข็ง มีความอุตสาหะเป็นพิเศษ เฉลียวฉลาดในด้านการคิดคำนวณ มีนิสัยชอบการค้าขายทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และผลการศึกษายังพบว่า ผู้ปกครองชนเผ่าลีซูมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าลาหู่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้ปกครองทั้งสองชนเผ่าต่างมีวิธีการหรือรูปแบบในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานที่แตกต่างกัน ตามค่านิยม ความเชื่อ หรือประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 (2554) ได้กล่าวถึงชนเผ่าลาหู่ไว้ว่า เป็นชนเผ่าที่ไม่ชอบความวุ่นวาย มีวิถีชีวิตเรียบง่าย เคร่งครัดกับกฎระเบียบของความถูกและผิด และยึดมั่นในคำสอนบนพื้นฐานเดียวกับคนรุ่นเก่า และยังสอดคล้องกับแนวคิดของคณะทำงานโครงการคลังปัญญางานพัฒนาชาวเขา 53 ปี (2555) กล่าวถึงลักษณะการเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าลีซูว่า ลีซูอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนให้รู้จักใช้ความคิด และใช้วาทะโต้ตอบหรือโต้แย้งผู้ใหญ่

ได้อย่างอิสระ เขาจะฝึกให้บุตรหลานมีนิสัยกล้าแสดงออกทางวาจา ทำให้ผู้ใหญ่ยอมรับฟังเหตุผล ไม่ห้ามปราม ขู่เข็ญ หรือลงโทษ

นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองชนเผ่าม้งมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านการอาสาสมัครแตกต่างจากผู้ปกครองชนเผ่าลีซู ทั้งนี้อาจเนื่องจากหมู่บ้านของผู้ปกครองชนเผ่าลีซูส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองชนเผ่าม้ง ประกอบกับผู้ปกครองชนเผ่าลีซูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญการการทำงานหรือการประกอบอาชีพมากกว่าการเข้าร่วมอาสาสมัครในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยจะเลือกเข้าร่วมอาสาสมัครในกิจกรรมที่เห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการเข้าร่วม ซึ่งสอด คล้องกับแนวคิดของพิพิธภัณฑ์ชาวเขา (2557) ระบุไว้ว่า ชาวลีซูเป็นกลุ่มชนที่รักอิสระ เป็นนักจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ โดยที่ไม่ผ่านการเลือกสรร และจะไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่แยกแยะ

## ข้อเสนอแนะ

**ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้**

1. โรงเรียนควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบในการแต่งกาย และบทบาทของผู้ปกครองในการดูแลเรื่องการแต่งกายของบุตรหลาน โดยจัดทำเอกสารหรือคู่มือแนะนำ ประชุมชี้แจง และจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน

2. โรงเรียนควรเพิ่มวิธีการหรือช่องทางที่เป็นทางเลือกสำหรับการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนให้มีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และความสะดวกรวดเร็ว ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล พร้อมทั้งพัฒนาระบบการควบคุมตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง

3. โรงเรียนควรจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น เพื่อร่วมถ่ายทอดความรู้ ทักษะ หรือภูมิปัญญาต่าง ๆ โดยการร่วมเป็นวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน

4. โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการร่วมส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ที่บ้านให้แก่บุตรหลาน โดยจัดทำคู่มือการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน และจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นความร่วมมือของผู้ปกครองอย่างจริงจัง

5. โรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกับผู้นำชุมชน ควรมีการประชุมวางแผนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยการสร้างหรือขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือร่วมตัดสินใจผ่านการสื่อสารบนเครือข่ายออนไลน์ หรือสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายและสมาคมผู้ปกครองเพื่อประโยชน์ในการร่วมพัฒนาผู้เรียนต่อไป

6. โรงเรียนร่วมกับผู้นำชุมชน ควรจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน หรือโรงเรียนร่วมกับชุมชน ให้ผู้ปกครองมีความ รู้สึกเป็นเจ้าของงาน หรือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันในการติดต่อประสานงาน หรือร่วมประชาสัมพันธ์งานของชุมชนและโรงเรียนมากขึ้น

**ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป**

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละชนเผ่า

2. ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละชนเผ่า

## เอกสารอ้างอิง

กิตติ กรทอง. (2552). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดงจังหวัดสมุทรปราการ.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).

คณะทำงานโครงการคลังปัญญางานพัฒนาชาวเขา 53 ปี. (2555). *ลีซอ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ฐิตินันท์ ทองอยู่ และสุริยะ เจียมประชานารกร. (2557). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต).

พิพิธภัณฑ์ชาวเขาออนไลน์. (2557). *ลีซอ.* สืบค้นจาก http://www.hilltribe.org

เพ็ญศรี ไชยสลี. (2559). *การมีส่วนร่วมและแนวทางการพัฒนาของผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยโรงเรียนสาธิตอุดมศึกษาสังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา).

มูฮัมหมัดนาซีรีน โต๊ะลู. (2558). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี.* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

วิวรรณ สารกิจปรีชา. (2554). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ปกครองกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลกุ๊กไก่เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร.* (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

สมัย สุทธิวรรณ. (2541). *สารคดีชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง แม้ว.* กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิพเพรส.

สราวดี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุทธ. (2554). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย. *การศึกษาและการพัฒนาสังคม, 7*(1), 68–82.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *รายงานการศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10. (2554). *รัฐชาติและชาติพันธุ์*. เชียงใหม่: สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ10 จังหวัดเชียงใหม่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2546). *ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางบ้านโรงเรียนและท้องถิ่นตามวิถีไทยที่ส่งผลต่อศักยภาพทางปัญญาของเด็กปฐมวัยในชนบท.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์. (2554). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา: กรณีศึกษาเขตภาษีเจริญและเขตบางกอกใหญ่.* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

สุธรรม นันทมงคลชัย. (2559). ครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาการเด็กประถมวัยในประเทศไทย. *สาธารณสุขศาสตร์, 46*(3), 205.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2550). *มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ. 2549–2553).* กรุงเทพฯ: จุดทอง.

อภิชาต การิกาญจน์. (2552). หลักสูตรใหม่กับการพัฒนาคุณภาพขั้นพื้นฐาน. *คมชัดลึก,* 2552 พฤศจิกายน 24, น. 7.

Amenu – Tekaa, C. E. K. (1988). Perception of community participation in education on Canadian Indian Reserves: A North–Central Alberta case study (Native American). *Dissertation Abstracts International, 49*(7), 1626.

Epstein, J. (1995). *Six Types of Parents Involvement in Schools.* North Central Regional Education Laboraty. Retrieved from http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/envrnmnt/famncomm/pa11k4.htm

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610.